

עא יריום לזשע"ה

לעילוי נשמת א"מ הרב מאיר שמואל ב"ר אהרן הכהן כץ זצ"ל

נקודות אור

ואמונתך בלילות

בחשוכי הדורות, אשר אורות החסדים כבר נתקדרו ונתאפלו, אין כבר עצה אחרת כי אם באמונה.

בכל הקשיים והצרות של הדור, בכל הכבדות, והוא זחול יזחול ויעבור בכל התוקף והגדלות, ובמה? - באמונה, בתכלית פשטות האמונה, והיא גדלותו, בה כלול הכל!

לא פחות מהדורות הראשונים. והאמונה הנה באמת האור הכי כולל, סוף ותכלית כל החכמות והחקירות.

בדור שלנו הנה אמונה היא הגדלות, ועל זאת ודאי יתבעוהו! בא חבקוק והעמידן על אחת - כי באמונה גם דור חשוך יכול יוכל ויעבור.

דעת תורה לר"י

חכמתכם ובינתכם

פירשתי בדרך בדיחותא מאמרם ז"ל עבר ושנה נעשית לו כהיתר

דלכאורה וכי משום שעבר עבירה שני פעמים נעשית לו כהיתר?

וגם מהו הלשון עבר 'ושנה' עבר 'וכפלו' היל"ל?

ואפשר דמילת 'ושנה' הכוונה בה מלשון לימוד, כמו שנו חכמים בלשון המשנה, והפי' שאם עובר עבירה במזיד והוא גם למדן ולומד ע"מ לקנטר, אז מברר לו היתר להצדיק מעשהו עפ"י הלכה, ועי"ז נעשית לו כהיתר, ועי"ז הלימוד אמרו ז"ל נוח לו שלא נברא ולימודו עבירה ועוון פלילי.

דברי יואל

צריך עיון

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם

צריך להבין ממ"נ אם המכירה הייתה ראויה מדוע שיתעצבו ואם הבינו למפרע שהמכירה הייתה לא ראויה או עכ"פ מעוררת כאב, מדוע העובדה שהייתה למכירה מטרה אלוקית נעלה זו סיבה שלא יתעצבו ולא יחר בעיניהם, הרי סוכ"ס מעשה המכירה היה לא ראוי?

הגות שאבעס'

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף, העוד אבי חי, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו

אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה... יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו... לכשיבוא הקב"ה ויזכיר כל אחד לפי מה שהוא, על אחת כמה וכמה (ב"ר צ"ג י')

איזו תוכחה הוכיח יוסף הצדיק את אחיו? הרי הוא רק דיבר אליהם דברי קרבה ואחוזה?

אומר הג"ר אשר יויס שליט"א: זוהי אכן עומק התוכחה, לא בהרצובות לשון, לא בשוטים של מוכיח בשער, אלא באמת הברורה והפשטה הנגלית לפני האדם, ולא מותריה לו עוד מקום לברוח ולהסתתר מפניה.

אחי יוסף חיו עם הכאב הנורא הזה כ"ב שנים! מאז אותו יום מר שבו השליכוהו לבור ומכרוהו לאורחת ישמעאלים, מאז אותו יום בו בחרו להתעלם מתוכניו של אחיהם הקטן ולהקשות את לבם אל מול צערו של אביהם הזקן, כ"ב שנים נשאו את כאבם בליבם ולא גילוהו לאיש, עד שמסבב כל הסיבות הזמינים כולם לפונדק אחד לשבור שבר לביתם, ושם בהיסח הדעת בעומדם לבקש על נפשם מהמשנה למלך מצרים, נפגשו באחת עם האמת, אותה האמת ממנה ברחו זה כ"ב שנים, בפתע פתאום שמעו מפיו "אני יוסף!" "העוד אבי חי!" באחת נפגשים הם עם האמת הנוראה - **'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו'**

לפי"ז מתורצת גם שאלתו של הברכת מרדכי, שמקשה מדוע ה'אוי' הגדול מגיע ביום הדין והתוכחה, וכי אנו בעולמנו לא יודעים שיש גיהנם וכן עדן ויש שכר ועונש?

האדם בורח באלף דרכים במשעולי החיים מלפגוש את האמת הפשוטה שלא נותנת לו מנוח. אך כאשר הוא ניצב מול האמת הפשוטה הנגלית לפניו במלוא עוזה ואוטמת את כל דרכי המילוט והבריחה שוב אינו יכול לברוח, והקול הבוקע מקרבו גובר והולך עד שעוד אי אפשר להתכחש לו ולהתעלם ממנו, **ואז מגיעה זעקת ה'אוי' הגדולה.**

והבושה היא לא רק על כך שלא קיימתי מספק מצוות ולא למדתי מספיק תורה, אלא גם על כך שלא ניצלת את היכולות שלך לגדול, ולכן יבוא הקב"ה ויזכיר כל אחד לפי מה שהוא, מה אתה יכלת ולא עשית או מה עשית ולא יכלת!

ואחד מן הדברים שעלינו לעמוד מולם, לא לברוח מהם ולהיפגש עימם ביום הדין הוא האמונה שאין עוד מלבדו, לא רק שבעזרת ד' אני יצליח, **אלא עלינו לזכור שלפני ואחרי כל מעשינו והשתדלויותינו ד' עושה הכל לבד!**

ידוע שהחכם מכל אדם שלמה המלך ע"ה נשא על אצבעו טבעת זהב ועליה תחריט שלוש האותיות ג, ז, י - ראשי תיבות: "גם זה יעבור", ובעת צרה רחמנא ליצילן היה מציץ בתכשיט ובכיתוב שעליו ושואב מכך כח ועוצמה להמשיך הלאה ולהאמין שהקושי יעבור וגם בתקופות מאירות הפנים, בהם הכל היה נראה מואר וורוד, היה מסתכל בטבעת ומבין שלא לעולם חוסן ויגיעו גם זמני חושך רח"ל.

ולכאורה צריך להבין, מילא בזמן קושי חשוב למצוא משענת כדי לא ליפול בעצבות ויש להאמין שאכן גם זה יעבור, אבל מה העניין בשעת הארת פנים לדעת ולהפנים שגם זה יעבור?

חשבתיו, ששלמה המלך רצה להזכיר לעצמו כל הזמן את האמת הזו, שאין לנו באמת שום שליטה על חיינו, אין לנו שום ידיעה מה צופן העתיד ובכל רגע עלול הגלגל להתהפך לטוב או למוטב חלילה ועל האדם לא מוטל לכתוב את התוכניות, אלא רק לבצע את התוכניות שכתב בורא כל העולמים.

לפעמים התוכנית של בורא עולם עוברנו היא להגיד בבוקר חסדו ולפעמים התוכנית היא לספר אמונתו בלילות החשוכים.

ולכן, בפרט בזמנים שהחושך יכסה ארץ, לא רק שאין לנו להיתלות בכוחותינו הפועלים במקודי הטרור או בראשי המדינה שמרבים להתרברב ולומר ש'ידע להגן על עצמינו' ומציעים לאויביו 'לא להתעסק איתנו', אלא הבסיס שראוי להתבונן הוא:

א', לדעת שכל פרט ופרט בכל זמן ובכל אירוע, הוא מדוקדק לפרטי פרטים, אין בו טבע ולא מקרה, הכל במאמר השם ית' ובהשגחתו הפרטית על כל אחד מישראל.

ב', להפנים שאין רע יורד מן השמים, ו'הכל לטובה' אינו מאמר רוחני השמור לנחום איש גמזו בלבד, זוהי המציאות האמיתית של הבריאה, שכל מאורע שקורה גם אם הוא מאוד מאוד מר וכואב, אבל תכליתו לטובה.

ישנם מאורעות שניתנה לנו האפשרות להבין לאחר זמן איזה 'לטובה' היה טמון בהם, וישנם מאורעות שלא דע לעולם עד בואנו לעוה"ב מה הטוב בהם ורק לעתיד לבוא יתגלה לעין כל את המהלך השמימי שבכל מאורע ומאורע, ואין זה היה חלק מהסיבוב של תכלית הבריאה להביא לגילוי השם בעולם ומתוך אהבה ודאגה אין סופית לכל אחד ואחד מבני ישראל.

ולכן הדבר היסודי שניתן וצריך להתחזק בו זה חיזוק ה'אמונו' (אמונה מל' אמונו) במי שאמר והיה העולם. באבינו מלכנו, שאוהב כל אחד מישראל כבנו יחידו, שממנו באה הצרה הזאת, ותכליתה רק לטובתנו.

כי אם לא מכניסים לחיים את האמונה הפשוטה שהכל מאת ד' והכל הכל לטובה, אי אפשר באמת לסבול את חוסר האונים וחוסר השליטה בהם אנו מצויים.

כמובן, שביחד עם זה שהכל מאיתו יתברך, עלינו לזכור שד' הביא אותנו לעולם הזה כדי לעשות את המקסימום שאנו מסוגלים ולתת כביכול עוז לאלוקים, ורק כשאנחנו נעשה את מה שאנחנו יכולים נזכה בסייעתא דשמיא, כי אם יש לדוגמא מישהו שיושב בבית, מעשן נרגילה ומשחק בקלפים, גם אם בתוך ליבו הוא מאד רוצה ומשתוקק להיות עשיר אין לו כל סיכוי לכך, אלא עליו לצאת דבר ראשון לעבוד ואז אם ד' יחליט שזו טובתו יתעשר, כך גם בענייני הרוחניים של האדם, ד' רוצה שאדם ישתדל ויעמול ואז יזכה לעזרת ד' להצליח ולגדול.

יזכנו ד' לעולם ולקנות את האמת הבסיסית הזו שאין עוד מלבדו ו'הכל לטובה'!!

מעשה שהיה

כפר הדייגים צ'וראן בדרום טורקיה היה כפר הדייגים העתיק ביותר בממלכה העות'מאנית. במשך השנים למדו אנשי הכפר את כל סודות הדיג. סיפורים רבים עברו בין משפחות הדייגים שאותם אהבו הזקנים לספר והילדים אהבו לשמוע. בכפר התגוררו לעיתים שלושה דורות בבית אחד גדול ומשותף.

"מה שלומך, סבא?" קרא טיראן הצעיר כאשר נכנס בסערה הביתה. אלפרד, שנמנם על הכורסא בסלון, קפץ בבהלה וחיך לעבר נכדו. "הו, טיראן, איזו הפתעה..." אמר אלפרד כשהוא מתמתח ומעביר את השינה מעינו. טיראן עשה את דרכו ישירות אל הכורסא הישנה, והתיישב על ברכיו של סבו. "אין אף אחד בבית, כי כולם נמצאים בים עכשיו, אז באתי אליך סבא", הוא הסביר. "מעולה, סבים תמיד אוהבים את הנכדים שלהם..." אמר אלפרד תוך כדי שהוא חושב כיצד להעסיק את הנכד הקטן והשובב שלו, "מה דעתך שנספר סיפור עד שהם יחזרו?" הציע אלפרד. "בטח!" ענה טיראן כשהוא נשען לאחור וממתין למוצא פיו של סבו.

"אז ככה..." פתח אלפרד, "אולי הדבר יישמע לך מוזר, אך הכפר שלנו לא תמיד היה שקט ושלו כמו שהוא היום. לפני מאות שנים התרחשו מלחמות רבות באזור שלנו, הכפר נכבש בכל פעם על ידי מצביא או שליט חדש שהטיל מיסים כבדים וגזרות משונות. הפרנסה נפגעה מאוד, והמצב הלך והתדרדר, עד שהתושבים בכפר הגיעו כבר לסף ייאוש. באותם ימים נפוצו שמועות על כיבושי המזהירים של הסולטאן עות'מאן. הסולטאן וצבאו השתלטו במהירות על אזורים נרחבים, והביאו איתם יציבות ושגשוג לכל האזורים שכבשו. אחרי כמה שבועות של לחימה עבר גם הכפר שלנו לידי של הסולטאן, וכולם התמלאו מחדש בתקווה שנגמרו ימי המלחמות וכעת הם יוכלו לחזור ולהתפרנס ממלאכת הדיג שכה אהבו. העניינים אכן נרגעו, והכפר החל להשתקם. באחד הימים הופיע בכפרנו הסולטאן עות'מאן בכבודו ובעצמו..." טיראן הרים מבט מתפלא לעבר סבו, וזה השיב לו בנחת: "כן, טיראן. הסולטאן הגדול הגיע עד לכפר הדייגים הקטן בקצה הממלכה כדי לזכות בנאמנותם של התושבים. אני מתאר לעצמי שבאותם שנים התקיים טקס גדול בכפר לכבוד הסולטאן.

בסיומו של האירוע הגדול השאיר הסולטאן בכפר מתנה למזכרת: אבן חן מבריקה, נוצצת ומיוחדת שהביאו איתם חייליו מהארצות הרחוקות. הוא אמר שהאבן תזכיר לנו תמיד את נדיבותו של השלטון ואת הטובה שתושבי הכפר צריכים לזכור לסולטאן הגדול!" סבא אלפרד חיך לעברו של טיראן וחתם את הסיפור: "אולי תצליח לנחש, טיראן, איזו משפחה זכתה לשמור אצלה מאז את האבן היקרה?" סבא אלפרד לא המתין לתשובה והמשיך: "נכון! במשך כל השנים האלה המשפחה שלנו שומרת אצלה את האבן היקרה שהביא הסולטאן". טיראן מעולם לא ראה את האבן היקרה, אך הדבר לא הפריע לו להאמין שהסיפור הישן הוא אמיתי ונכון.

משפחתו של טיראן לא הייתה מהמשפחות העשירות בכפר. הם התגוררו בפשטות ובצנעה באחד הבתים הישנים, הרחק ממרבית חבריו של טיראן שגרו בבתיים חדשים במרכז הכפר. כילד, נהג טיראן להסתובב בכפר כשהוא מלא גאווה על הזכות של משפחתו לשמור את המתנה של הסולטאן. הוא סיפר שוב ושוב, לכל מי שמוכן היה לשמוע, על האבן המיוחדת שנמצאת בביתם ועוברת מאב לבן במשך שנים ארוכות.

עברו שנים, טיראן גדל ולקח חלק חשוב בפעילות הדיג בכפר. באחד הימים, כשהשמש נטתה לשקוע, ישב טיראן עם כמה חברים בני גילו על החוף כשהם מחכים שספינות הדייגים יחזרו מהים. "אתמול אבא שלי חזר מפגישה עם מנהל שוק הדיגים של העיר..." שיתף אוסטין, שהתגורר בשכונת לטיראן, את חבריו: "אבא סיפר שהם חתמו על עסקה לחמש השנים הקרובות. הוא אמר גם שעכשיו נוכל לעבור לבית חדש ומרווח במרכז הכפר". כל החברים שמחו בשמחתו של אוסטין. הוא הודה להם והמשיך: "כן, באמת הגיע הזמן שנעזוב את הרחוב הישן והמוזנח". טיראן הרגיש שלחייו מתחילות להאדים ובושה עוטפת אותו.

באותו יום, כשחזר לכפר, פנה ישר לחדרו של סבא אלפרד הזקן.

"סבא", קרא טיראן כשהוא פותח את הדלת. אלפרד ישב ליד השולחן והיה עסוק בכתיבת מסמכים שונים. "טיראן איזו הפתעה, בוא הנה, תעזור לי לסדר את..." טיראן קטע את דבריו של סבו ואמר: "תגיד לי את האמת סבא. נכון שבאמת אין שום אבן מהסולטאן? זאת פשוט המצאה כדי שנשכח שאנחנו עניים, נכון?"

סבא הביט ארוכות בפניו המתוחות של נכדו ושתק. הוא פנה אל אחת המגירות הישנות והחל מחטט בה ברמץ. לבסוף שלף ממנה מפית קטנה, ופתח אותה באיטיות לעיניו של טיראן. במרכז המפית, על כף ידו של סבא, נגלתה אבן חן מקסימה ביופיה, נוצצת, מלוטשת ומבריקה. בעוד טיראן עומד בפה פעור לנגד האבן, אמר לו סבא אלפרד: "לכל אחד תפקיד בכפר שלנו, טיראן. המשפחה שלנו אחראית לשמור על האבן היקרה שקיבלנו מהסולטאן. גם אם לפעמים תראה סביבך פעולות ומעשים שנראים מרשימים מאוד מצד חלק מהתושבים, תזכור תמיד את התפקיד החשוב שזכית בו כחלק משרשרת הדורות ששומרת על המסורת..."

תפילה

אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה

השכוי הוא הלב (משנה ברורה סי' מ"ו סק"ד בשם הרא"ש). ויש להתבונן: מדוע בשביל להבחין בין יום ללילה צריך 'בינה' שהיא הבנת דבר מתוך דבר?

ומאיך גיסא, וכי אנו משתמשים בבינה רק להבחנה כ"כ פשוטה בין יום ללילה, הרי בבינה אנו מגיעים לדברים עמוקים ונפלאים מאוד, מדוע הברכה מצמצמת את הבינה רק לזה?

אך הביאור הוא, שעלינו להכיר ולהודות להשי"ת קודם כל על דרגת הבינה המינימלית, אדם יכול להבחין בעיניו בין אור לחושך, אך 'לתרגם' את מה שהוא רואה – שהוא זה 'יום' והחושך זה 'לילה' זו כבר בינה להבין דבר מתוך דבר, אמנם ברמה מינימלית, אך גם היא נתונה לנו רק מאת השי"ת, וכשאדם מכיר ומודה על בינה זו, ממילא הוא נושא קל וחומר להודות על כל רמות בינתו שהרבה מעבר!

שונה הלכות

כהדרכתם של גדולי התורה להתחוק בהלכות שבת, נחמקד בל"ב בשבועות הקרובים בהלכות אלו לזכות עמ"י

השנה יוצא עשרה בטבת ביום שישי, כיוון שכך שבירת הצום מוכרחת להיות בקידוש לבילי שבת, דקודם לכן אסור האדם באכילה ושתייה, ורק הבעיה בזה היא שרוב הפוסקים הקפידו שלא יאכלו בסעודה אחת בשר וחלב ונמצא שאם ננהג כמו כל ליל שבת הרי לא יהיה שייך לדוגמא לשתות קפה בשבירת הצום.

השאלה האם הדבר דומה לסעודת ליל שמחת תורה שנהגו בחלק מהישיבות להקל לקדש על מזונות ולאחמ"כ לקיים את הסעודה וגם כאן נתיר לקדש על מזונות ולשתות קפה בשולחן נפרד, או שמא מחמת שקידוש ליל שבת הוא דאורייתא יש חובה לקדש על פת גמורה ולא על פת הבאה בביסנין?

ואם נאמר, שיש בעיה לאכול באותה סעודה חלבי ובשרי גם כאשר אוכל את החלבי על שולחן נפרד ולכן יהיה אסור לקדש על מזונות ולהמשיך לאכול בשרי אפילו בשולחן אחר, האם יהיה מותר לעשות קידוש בביהכ"ס על מזונות וקפה ולאחמ"כ לעשות סעודת ליל שבת בבית?

סיפר הגה"צ ר"ח מישקובסקי:

שמעתי דבר נורא מהגאון ר' נחום נבנצל ששמע זאת מאדם נאמן שסיפר לו הגאון ר' שמואל בירנבוים זצ"ל, שהייתה תקופה שהיה קשה לבני התורה והם הגיעו למרן החפץ חיים זי"ע, לספר שקשה להם.

אמר להם החפץ חיים: כתוב "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי, אלכה ואראנו בטרם אמות"

הסביר הח"ח: יעקב אבינו אמר אני רוצה לראות את יוסף עוד בעולם הזה! כי בעולם הבא - אני לא יצליח לראות אותו כי הוא יהיה יותר גבוה ממני, כי הוא עמד בניסיון יותר קשה ממני!

אמר להם החפץ חיים, כשקשה לכם, ואתם מתאמצים ולומדים - אתם גדלים יותר!